

HET NOORDBRABANTS
MUSEUM

JAARVERSLAG 2021

Inhoudsopgave

Woord vooraf	04
Bericht van de Raad van Toezicht	06
Facts & figures	11
Marketing en communicatie	12
Tentoonstellingen	15
Collectie	20
Educatie	22
Development	26
De onderneming	31
Reacties op social media	36
Financiële cijfers jaarrekening 2021	40
Bijlagen	
• Aankopen, bruiklenen en schenkingen	44
• Toezicht en directie	46
• Culturele samenwerking	47
Partners	48
Colofon	49

WOORD VOORAF

Voor het tweede jaar op rij waren de Nederlandse musea maandenlang gesloten als gevolg van de coronapandemie. Nadat het land op 15 december 2020 in lockdown was gegaan, duurde het tot 5 juni 2021 eer de musea hun deuren weer konden openen. Voor Het Noordbrabants Museum en zijn medewerkers betekende dat opnieuw thuiswerken, scenarioplanning, ingrijpende aanpassingen in de programmering en toepassing van alternatieve vormen van publieksbenadering en veel onlineactiviteiten, zodat de zichtbaarheid van het museum gewaarborgd was. Bij dit alles werd dankbaar gebruik gemaakt van de ervaringen die een jaar eerder waren opgedaan.

Het in 2020 genomen besluit om de tentoonstellingsplanning ingrijpend te wijzigen, exposities een jaar uit te stellen of de tentoonstellingsperiode juist te verruimen, bleek verstandig te zijn geweest. Daardoor hoefden jonge kunstenaars die een expositie in de reeks 'Brabantse Nieuwe' in het vooruitzicht was gesteld, niet teleurgesteld te worden en konden de bezoekers vanaf de zomer alsnog genieten van tentoonstellingen als *Eva Jospin: Paper Tales* en *Dalí - en niets anders*. En bezoekers kwamen er: na een lockdown van een half jaar bleek er in Nederland een enorme behoefte aan cultuur in het algemeen en aan museumbezoek in het bijzonder. Dat, in combinatie met een aantrekkelijk tentoonstellingsprogramma, zorgde ervoor dat het museum vanaf de heropening op 5 juni tot aan de plotselinge sluiting per 19 december zo'n 108.000 bezoekers mocht ontvangen. Afgezet tegen een regulier bezoekersaantal van 200.000 per jaar blijkt dan toch sprake van een succesvolle tweede helft van 2021.

De periode van de gedwongen sluiting werd benut om grote delen van het museum opnieuw in te richten. Nadat een jaar eerder een geheel nieuwe Van Goghpresentatie was gerealiseerd op de eerste verdieping van de uit 1987 daterende Quistvleugel, werden ook andere zalen opnieuw ingericht. Met name de herinrichting van 'Het verhaal van Brabant' was een ingrijpend en omvangrijk project. Hier, in de grootste zaal van het museum, werd in 2021 een geheel nieuwe cultuurhistorische presentatie gerealiseerd, waarin de hoogte- en dieptepunten van de Brabantse geschiedenis, van prehistorie tot heden museaal worden gevisualiseerd. Daarbij zijn niet alleen nieuwe aanwinsten en nieuwe historische inzichten verwerkt, maar ook recente inzichten uit de coronaperiode in de vorm van grotere afstanden tussen vitrines, bredere paden met eenrichtingsverkeer en meer aandacht voor 'touch-free' informatieverschaffing.

Op het gebied van het collectiebeheer ging de aandacht vooral uit naar verdere digitalisering van de informatie en restauratie van objecten, onder meer van kunstwerken en historische voorwerpen die een plaats kregen in de heringerichte presentaties. Ook werd een nieuw collectieplan voor de periode 2022-2025 vastgesteld. Uiteraard was ook dit jaar sprake van interessante aankopen, bruiklenen en schenkingen: bijlage 1 van dit jaarverslag geeft een overzicht van de uitbreiding van de collectie. Veel aandacht trok de aankondiging, in november 2021, van de toekomstige verwerving van de collectie van de JK Art Foundation, een particuliere verzameling waarvan een deel werd getoond in de op 18 december 2021 geopende expositie *De ontdekking van het heden*.

De omvangrijke verzameling internationale kunst van de JK Art Foundation is van uitzonderlijk hoge kwaliteit, omvat de periode van 1500 tot heden en komt op termijn in doorlopend langdurig bruikleen in Het Noordbrabants Museum. De verwerving van deze collectie betekent een enorme kwaliteitsimpuls. Zij draagt bij aan de verdere ontwikkeling van het museum, een nóg aantrekkelijker aanbod en een aanzienlijk sterkere internationale bruikleenpositie die het museum in staat stelt om nóg internationaler te programmeren. De provincie Noord-Brabant en de gemeente 's-Hertogenbosch juichen verwerving van de collectie van de JK Art Foundation toe en hebben hun steun voor de plannen van het museum uitgesproken.

Voor de museumstaf was 2021 een allesbehalve regulier jaar, deels als gevolg van corona en de daarmee samenhangende beperkingen en verplichtingen, deels als gevolg van personele veranderingen in de organisatie door het vertrek van vertrouwde collega's en de komst van nieuwe medewerkers. De start van nieuwe projecten, waaronder het door het ministerie van OCW gesteunde vmbo-project en de openstelling van kansplaatsen voor jonge professionals zorgde voor veel nieuwe gezichten. Daarnaast werden veel collega's geconfronteerd met ziekte of hadden zij de zorg voor het onderwijs van hun kinderen. Waar de organisatie normaliter een laag ziekteverzuim kent, was dit jaar juist sprake van een ongewoon hoog verzuim. Het thuiswerken tijdens de lockdown verliep over het algemeen echter naar tevredenheid, hetgeen ertoe leidde dat medio juni een proef werd gestart waarbij medewerkers een vast aantal dagen per week thuis konden werken. Een door de ondernemingsraad uitgevoerde evaluatie zal in 2022 leiden tot een nieuw thuiswerkbeleid.

Nadat in 2020 was besloten tot uitstel van een nieuwe meerjarenbeleidsnota voor de periode 2021- 2024 en het formuleren van een tijdelijke beleidsnota voor een periode van anderhalf jaar, werd in 2021 een meerjarenbeleidsnota voor de periode 2022-2024 vastgesteld. Onder de titel 'Het Noordbrabants Museum. Een museum met impact' werden de plannen en ambities voor de periode 2022-2024 beschreven. In de nota wordt nadrukkelijk de positie van het museum binnen de Brabantse samenleving besproken, evenals zijn van oudsher educatieve rol, de extra aandacht voor diversiteit en inclusie en de inspanningen die Het Noordbrabants Museum levert om jonge én oudere Brabanders met een afstand tot cultuur bij zijn activiteiten te betrekken.

Door een combinatie van kostenbesparing, financiële ondersteuning door rijk, provincie Noord-Brabant en de gemeente 's-Hertogenbosch én door de mooie bezoekerscijfers in de tweede helft van 2021, konden wij het jaar toch nog positief afsluiten. Het betekende dat het museum in het vierde kwartaal met de instemming van de raad van toezicht en van zijn subsidiënten zelfs kon afzien van de over dat kwartaal aangeboden overheidssteun. Uiteraard zijn wij de overheden zeer erkentelijk voor de geboden ondersteuning, zoals we ook de VriendenLoterij en de vele fondsen, bedrijven en particulieren dankbaar zijn voor hun niet-aflatende steun. Het museum mocht in deze moeilijke periode zelfs nieuwe vrienden, sponsoren en leden van zijn businessclub verwelkomen. Ondanks de moeilijke twee jaren die achter ons liggen, zien directie en medewerkers van Het Noordbrabants Museum de toekomst dan ook met vertrouwen tegemoet.

Charles de Mooij
directeur Het Noordbrabants Museum

BERICHT VAN DE RAAD VAN TOEZICHT

Het voortduren van de coronacrisis heeft de samenleving niet onberoerd gelaten. Velen werden persoonlijk of in familie- of werkkring geconfronteerd met ziekte of met de sociale en economische gevolgen van de crisis. Met name ook degenen die werkzaam zijn in de wereld van cultuur of vrijetijdsbesteding ondervonden de ontwrichtende effecten van de crisis. De jaren 2020 en 2021 bleken moeilijke jaren.

Dat de gevolgen voor Het Noordbrabants Museum bescheiden bleven en de continuïteit van de organisatie gewaarborgd is, stemt dan ook dankbaar. Die dankbaarheid geldt de subsidiënten, sponsors en trouwe bezoekers die het museum steunden door hun oprechte aandacht en hun morele en materiële support, maar ook de medewerkers die zich ondanks alles bleven inzetten om de gestelde doelen te behalen. De resultaten van de gezamenlijke inspanningen mogen, gelet op de omstandigheden, bevredigend worden genoemd. Dat blijkt uit de jaarstukken over 2021, die naar het oordeel van de raad van toezicht een waarheidsgetrouw beeld geven van de ontplooiende activiteiten, van het door de directie gevoerde beleid en van de financiële positie van het museum. De raad verleent hieraan dan ook zijn goedkeuring.

De raad van toezicht kwam in 2021 viermaal bijeen (waarvan twee keer digitaal) om in aanwezigheid van de directie te spreken over strategie, museaal-inhoudelijke zaken, financieel beleid en personele aangelegenheden. Uiteraard ging veel aandacht uit naar de gevolgen van de coronacrisis op de bedrijfsvoering en de financiële positie. Daarnaast was sprake van enkele bijzondere dossiers, zoals de toekomstige verwerving van de collectie van de JK Art Foundation en de ruimtelijke en financiële consequenties daarvan, alsmede het voor 2022 voorziene terugtreden van de directeur-bestuurder en diens opvolging.

Voorts besteedde de raad in zijn vergaderingen aandacht aan de programmering, fondsenwerving, het beleid op het gebied van marketing en communicatie en het beleid inzake diversiteit en inclusie. In de vergadering van 8 juni 2021 werd ingestemd met het voorstel van de directie tot verzelfstandiging van Het Noordbrabants Museum Fonds; dit fonds wordt gevormd door bijdragen van sponsors, schenkingen en nalatenschappen en is bestemd voor bijzondere projecten of aankopen van het museum. In de vergadering van 21 oktober gaf de raad zijn goedkeuring aan de nieuwe meerjarennota voor de periode 2022-2024.

Aan de verplichtingen op grond van de statuten en de Governance Code Cultuur werd uiteraard ook in 2021 voldaan. In zijn (digitale) vergadering van 13 april besprak de raad in aanwezigheid van de extern accountant de jaarstukken over 2020, om ze vervolgens goed te keuren. Het jaarlijkse functioneringsgesprek met directeur-bestuurder Charles de Mooij vond plaats op 20 april 2021. Op 21 oktober 2021 hield de raad zijn jaarlijkse zelfevaluatie. Ook sprak de raad van toezicht een tweetal keren met de Ondernemingsraad, waarbij de raad met genoegen vaststelde dat binnen de organisatie sprake is van goede onderlinge verstandhoudingen en een plezierig werkklimaat.

In de vergadering van 14 december nam de raad van toezicht afscheid van Harry Hendriks, sinds 2012 lid en vanaf mei 2013 voorzitter van de raad. Het museum heeft veel profijt gehad van zijn ruime ervaring als bestuurder en toezichthouder, zijn jarenlange inzet en grote betrokkenheid. De raad van toezicht en directie zijn de heer Hendriks daarvoor dan ook zeer erkentelijk. Het voorzitterschap van de raad van toezicht is per 1 januari 2022 met veel genoegen overgenomen door ondergetekende.

Het Noordbrabants Museum blijkt ook na dit tweede coronajaar een vitale organisatie, financieel geconfronteerd met nieuwe uitdagingen. Het draagvlak voor het museum blijkt onverminderd groot, zowel in Brabant en 's-Hertogenbosch als landelijk, zowel bij de liefhebber van erfgoed, kunst en cultuur als bij overheden en bedrijven. Het museum neemt zijn verantwoordelijkheid waar het gaat om betrokkenheid bij de regionale en stedelijke samenleving en toont zich betrokken bij diegenen die op maatschappelijk en cultureel gebied in een achterstandspositie verkeren. Daarmee geeft het museum uitvoering aan zijn nieuwe meerjarenbeleidsnota: Het Noordbrabants Museum: *Een museum met impact*.

Eric van Schagen
voorzitter raad van toezicht Het Noordbrabants Museum

FACTS & FIGURES

LOCKDOWNS

Als gevolg van de twee lockdowns was het museum gesloten van 14 december 2020 tot en met 4 juni 2021 en vervolgens weer van zondag 19 december 2021 tot 26 januari 2022. Daarmee was het museum in 2021 in totaal 23 weken gesloten voor publiek. Tijdens de eerste lockdown van 2021 heeft het museum meegewerkt aan een zogeheten Fieldlab: een testprogramma om te onderzoeken op welke wijze de culturele sector weer veilig de deuren kon openen. Het Noordbrabants Museum was één van de 17 deelnemende musea.

MARKETING EN COMMUNICATIE

EFFECTIEF JAAR

2021 was opnieuw een opmerkelijk jaar; er waren lockdowns, tentoonstellingen werden verschoven, soms uitgesteld en zelfs geopend en gesloten binnen één dag. Niettemin bleken onze inspanningen op het gebied van marketing en communicatie heel effectief. Ondanks de sluiting hebben we in de media voldoende zichtbaarheid gecreëerd. Hierdoor liepen de bezoekersaantallen na heropening snel op, waren de websitebezoeken zelfs gelijk aan de tijd voor corona en groeide het aantal nieuwsbrieflezers en volgers op social media gestaag door.

ONLINEPROGRAMMA

Net als voorgaand jaar hebben we er in 2021 voor gezorgd dat de programmering online doorliep. We hebben campagnes gedraaid voor de digitale tours en online events. Zo was de doelgroep continu op de hoogte van onze inspanningen en hadden we op het moment van heropening een voorkeurspositie. Daarnaast bleven we overal waar we konden bevestigen dat een museumbezoek binnen de geldende maatregelen mogelijk en absoluut veilig is. En dat heeft geholpen, zelfs veel sneller dan in 2020: zodra de deuren werden geopend na een periode van lockdown kwamen de bezoekers terug naar het museum. Het onlineprogramma heeft ook geleid tot nieuwe inzichten. Waar bezoekers een drempel ervaren om een fysieke lezing te volgen, blijkt er veel animo te zijn om een lezing online te volgen. Zelfs onze eerste online opening voor de tentoonstelling *Èva Jospin: Paper Tales* had een mooi aantal online gasten.

BEZOEKERSREACTIES

Ook hebben we onderzocht hoe onze bezoekers denken over onze digitale tours. Tot onze verrassing gaf ruim 80% van de bezoekers aan de tour een aanvulling te vinden op een fysiek bezoek aan het museum. Daarnaast waren er mensen die aangaven het museum, vanwege ouderdom, helaas niet meer te kunnen bezoeken. De digitale tour had hen toch weer even het gevoel gegeven in het museum te zijn. Omdat demografische gegevens laten zien dat deze groep in de toekomst zal groeien, zullen we ook verder onderzoeken hoe we hen bij ons museum betrokken kunnen houden. De waardering voor ons online programma heeft ons doen besluiten hier in de toekomst zeker mee door te gaan. Ook als we nooit meer de deuren hoeven te sluiten. We starten daarom een onderzoek naar de wensen van online bezoekers en hun bereidheid om bij te dragen aan de kosten voor deze online content.

NIEUWE WEBSITE

Tijdens en na de eerste sluiting in 2021 viel het op dat online bezoekers niet alleen maar op zoek waren naar het programma, tickets of reisinformatie. Via de tours verdiepten ze zich ook in de tentoonstellingen van 2019 en onze vaste collectie. Naast het onlineprogramma is er vorig jaar daarom ook geïnvesteerd in een nieuwe website. De gedateerde techniek werd vervangen zodat in de toekomst meer data aan elkaar gekoppeld worden, wat leidt tot een meer optimale bezoekersbeleving. Daarnaast zorgen we ervoor dat er op de site altijd voldoende nieuwe informatie te ontdekken is. Middels de magazinefunctie kunnen bezoekers eigen interessegebieden aangeven, op basis waarvan de artikelen worden getoond. Zo maken we ook handig gebruik van verwijzingen en zoekmachineoptimalisatie. Door deze techniek hopen we niet alleen dat men langer op onze website blijft, we hopen ook dat het zorgt voor meer verbondenheid met het museum. Het geeft ons de mogelijkheid om niet alleen te sturen op ticketverkoop, maar bijvoorbeeld ook op het doen van een financiële bijdrage via de 'Steun het museum'-pagina of het bekijken van betaalde content in de toekomst. Hoe we dat zo succesvol mogelijk in kunnen zetten onderzoeken we in 2022, om dit vervolgens verder uit te bouwen.

TENTOONSTELLINGEN

In 2021 presenteerde Het Noordbrabants Museum opnieuw een gevarieerd programma. De vaste kunstcollectie kwam uitgebreid aan bod in de tentoonstellingen *Het eeuwige landschap* en *Poëzie van de Peel*. De laatstgenoemde tentoonstelling zoomde in op drie Brabantse kunstenaars die ruim vertegenwoordigd zijn in onze collectie: Martien Coppens, Gerrit van Bakel en Johan Claassen. De Brabantse geschiedenis werd belicht in de tentoonstelling met de sprekende titel *Trots en zelfbewust. Asjemenou!* was dan weer een nationaal 'feest van herkenning' en een succesvolle samenwerking met de Volkskrant. Met werken van Dalí en Picasso toonde het museum afgelopen jaar twee klassieke meesters van de moderne kunst. Tenslotte werd de tentoonstelling met het adembenemende werk van de hedendaagse kunstenaar Eva Jospin een ware publiekslieveling. Deze expositie kwam tot stand met de steun van de Renschdael Art Foundation. De verplichte sluitingen van het museum zorgden ervoor de bepaalde tentoonstellingen niet, beperkt of slechts gedeeltelijk te zien waren. Zo zijn de tentoonstellingen *Trots en zelfbewust* en *Het eeuwige landschap* niet open geweest voor het publiek en was de geprolongeerde expositie *Poëzie van de Peel* bij de hernieuwde openstelling slechts te zien in één zaal in plaats van in de voorziene twee zalen. De looptijd van de tentoonstelling met werk van Eva Jospin werd verlengd van drie naar zes maanden.

Asjemenou! De Nederlandse populaire cultuur in 100 voorwerpen i.s.m. de Volkskrant

10 oktober 2020 t/m 24 januari 2021

In samenwerking met de Volkskrant maakte Het Noordbrabants Museum een tentoonstelling over populaire cultuur. Twee journalisten van de Volkskrant selecteerden voor een serie in de krant verschillende objecten uit de alledaagse cultuur. Bij elk voorwerp schreven zij een verhaal, waarin vaak onverwachte wetenswaardigheden aan het licht kwamen. Deze verhalen en voorwerpen, van de Dominomus tot de Wuppie, en van het cassettebandje tot het ontwapenende PSP-affiche, vormden de basis voor de tentoonstelling *Asjemenou*. Ten tijde van de tentoonstelling werd het honderdste voorwerp gelijktijdig gepresenteerd in zowel de tentoonstelling als in de Volkskrant.

Trots en zelfbewust

Het departement Brabant in vijftien schilderijen

20 februari t/m 30 mei 2021

Een bijzondere reeks van 15 schilderijen siert al meer dan 200 jaar het gebouw waarin ons museum is gevestigd. De tentoonstelling belichtte die reeks met de bedoeling de bezoeker mee te nemen naar het Brabant van 1805, een trots en zelfbewust gewest dat kort tevoren opnieuw zelfstandig was geworden. Directeur Charles de Mooij beschreef de werken in een beknopt naslagwerk, dat aan belang won omdat de tentoonstelling door de coronamaatregelen niet door de bezoekers kon worden bekeken.

EVA JOSPIN

Paper Tales

Het eeuwige landschap 20 februari t/m 30 mei 2021

Een uitgestrekte vallei, glooiende heuvels en een wilde rivierbedding. Al eeuwenlang vormt het landschap een geliefd thema van kunstenaars. Van de 16de eeuw tot de dag van vandaag: van Paul Bril tot JCJ Vanderheyden. *Het eeuwige landschap* was een wandeling door zes eeuwen landschap. Ook deze collectietentoonstelling kon helaas door de coronamaatregelen niet bezocht worden. Er werd gekozen deze tentoonstelling met werken uit de eigen collectie in 2022 opnieuw te programmeren.

Poëzie van de Peel *Martien Coppens, Gerrit van Bakel en Johan Claassen* 17 november 2020 t/m 21 februari 2021

De kunstenaars Martien Coppens, Gerrit van Bakel en Johan Claassen zijn onlosmakelijk verbonden met het boerenleven in de Peel, een hoogveengebied op de grens van Noord-Brabant en Limburg waar eeuwenlang turf werd gewonnen. Ondanks de verschillen in discipline komen bij Claassen, Coppens en Van Bakel dezelfde thema's terug: de boerengemeenschap, cyclus van seizoenen, leven met de elementen en verbondenheid met de natuur. In deze tentoonstelling gingen de kunstenaars met elkaar in dialoog. Ook hier verstoorden de coronamaatregelen de normale looptijd van de tentoonstelling. Oorspronkelijk te zien in twee zalen werd de expo in gereduceerde vorm in een zaal gepresenteerd aan het publiek. Voor de bezoekers was het een aangename herontdekking van drie kunstenaars die in de museumcollectie wat op de achtergrond geraakt leken.

Eva Jospin: Paper Tales *i.s.m. Renschdael Art Foundation* 13 maart t/m 19 september 2021

Sinds 2013 maakt het museum solotentoonstellingen met internationale hedendaagse kunstenaars die niet eerder te zien waren in Nederland. Het museum krijgt bij het maken van deze tentoonstellingen de steun van de Renschdael Art Foundation. Na Claire Morgan en Chiharu Shiota werd met Eva Jospin opnieuw gekozen voor ware belevingskunst. Jospin verwierf internationale bekendheid met haar reliëfs van bossen. Het bos - een incarnatie van de woeste natuur - is in de eerste plaats het decor van traditionele vertellingen over moed en innerlijke strijd, een sombere plaats of een inwijdingsplek. In het bos kom je jezelf tegen. Eva Jospin werkt op grote schaal met karton om volume, perspectief en suggestieve bas-reliëfs te creëren. In het museum was een indrukwekkend overzicht van haar werk te zien in twee tentoonstellingszalen.

Dalí - en niets anders

19 juni t/m 21 november 2021

Dankzij een contact met een buitenlandse verzamelaar kreeg het museum toegang tot een bijzondere particuliere verzameling met werken van de Catalaanse kunstenaar Salvador Dalí, met onder meer werken op papier, geïllustreerde boeken (eerste drukken), de prentserie *Los caprichos de Goya*, memorabilia en zeer veel foto's. Dalí's surrealistische werk was al even onalledaags als zijn uiterlijk en zijn theatrale optreden. In een kleurrijke en zintuigprikkelende tentoonstelling werd aan de hand van deze collectie het verhaal van de kunstenaar, zijn enorme creativiteit én zijn gevoel voor marketing verteld.

Picasso's Suite Vollard. De man, de muze, de mythe

i.s.m. Fundación MAPFRE

9 oktober 2021 t/m 13 februari 2022

De Suite Vollard is een reeks van 100 etsen van de hand van de Spaanse kunstenaar Pablo Picasso, vervaardigd in de jaren 1930-1937. De reeks ontleent zijn naam aan de opdrachtgever, de Parijse kunsthandelaar Ambroise Vollard (1866-1939) en is een van de belangrijkste series grafiek in de kunstgeschiedenis. De reeks toont de belangrijkste thema's in het oeuvre van Picasso: liefde, geweld en de artistieke schepping en Picasso's bezetenheid van de verbeelding van de vrouw, de Minotaurus en Pygmalion. Voor het museum was het heel uitzonderlijk om de volledige reeks te kunnen tonen want hoewel er meer dan 300 sets werden gedrukt, zijn deze sets vrijwel allemaal uiteengevallen en is het aantal complete sets gering. De tentoonstelling was een succesvolle samenwerking met de Madrileense Fundación MAPFRE.

Brabantse Nieuwe 2021

Het Noordbrabants Museum biedt onder de naam Brabantse Nieuwe jonge, veelbelovende kunstenaars uit Noord-Brabant gelegenheid om hun werk aan het publiek te tonen. De exposities in deze reeks zijn te zien in de tuingalerij van het museum; zij worden gesponsord door Avans Hogeschool, partner van het museum. De reeks heeft de afgelopen jaren zijn succes bewezen. Dat geldt ook voor Marthe Zink, Thijs Segers en Jesse Fischer wier werk in 2021 te zien was. Voor zowel Marthe, Thijs als Jesse leverde de tentoonstelling extra interesse op voor hun werk en resulteerde het in nieuwe projecten voor de komende tijd. Door de coronamaatregelen waren er gedurende het jaar helaas iets minder kunstenaars te zien dan gebruikelijk.

Marthe Zink

An iron hand in a velvet glove

19 december 2020 t/m 29 augustus 2021

Marthe Zink (Utrecht, 1990) maakt tekeningen, installaties en gedichten. Haar werk is speels, humoristisch en tegelijkertijd ook vervreemdend en dubieus. Haar onderwerpen komen vaak voort uit maatschappelijke ontwikkelingen, kunstgeschiedenis of mythologie. Deze veelzijdigheid is kenmerkend voor Zink en kwam uitgebreid aan bod in de tentoonstelling.

Thijs Segers

De eindeloze eindigheid der dingen

4 september t/m 21 november 2021

Thijs Segers (Lieshout, 1996) studeerde in 2020 af aan de AKI Academy of Art and Design in Enschede. Thijs over zijn eigen werk: "In mijn schilderijen uit ik mijn ontzag voor de natuur, waar ik inspiratie vind in de eindeloze eindigheid der dingen. In de eeuwigheidswaarde van de kringloop van groei en verval. Ik ervaar een voortdurend gevoel van spanning dat versterkt wordt door ons huidige antropocene tijdperk, waarin menselijke activiteit de aarde onomkeerbaar heeft veranderd." De fascinerende olieverfschilderijen van Segers verbonden op een mooie manier de natuur van de binnentuin met de geschilderde natuur van de kunstenaar in het museum.

Jesse Fischer

Involved in an eating scene

27 november 2021 t/m 8 mei 2022

Jesse Fischer (Tilburg, 1996) richt zich voornamelijk op het creëren van tweedimensionale figuratieve beelden en het vertellen van verhalen. Na zijn afstuderen aan de kunstacademie AKV Sint Joost in 2020 werd hij geselecteerd voor de Best of Graduates Show 2020 in de Ron Mandos Gallery in Amsterdam. Tegenwoordig steekt Jesse, naast het werken als veredelde vuilnisman en het organiseren van kunstevenementen, zoveel mogelijk tijd in het maken van schilderijen in zijn studio in Tilburg.

COLLECTIE

AANWINSTEN

In 2021 werd de collectie verrijkt met werken van uiteenlopende aard. Het museum verwierf historische objecten en kunstwerken met betrekking tot de geschiedenis van Brabant en 's-Hertogenbosch, alsook werk van Brabantse kunstenaars als Jan Sluijters, JCJ Vanderheyden, Marc Mulders en Michaël de Kok. Het betrof zowel aankopen als schenkingen. Daarnaast ontving het museum belangrijke bruiklenen. Een overzicht is te vinden in bijlage 1 van dit verslag. Vermeldenswaard is de verwerving van werken in het kader van de Will en Jan van Hoof Kunstprijs Noord-Brabant; dit jaar schilderijen van Michaël de Kok. Meer hierover is te vinden in de paragraaf over development.

RESTAURATIES

In 2014 verwierf Het Noordbrabants Museum het linker paneel van een altaardrieuk met daarop afgebeeld graaf Gerard van Horne, heer van Boxtel (1560-1612). Vier jaar later verwierf het museum het rechter luik, met de beeltenis van zijn echtgenote Honorine van Wittem (1580-1643). Beide panelen zijn zowel aan de voor- als aan de achterzijde beschilderd. Restaurator Susanne Stangier nam in 2015-2016 al het eerste luik onder handen; in 2021 restaureerde zij het tweede luik. De beide echtelieden zijn in de vernieuwde presentatie van Het Verhaal van Brabant herenigd. In de museumcollectie bevinden zich ook vijf kostbare 16de-eeuwse mantelspelden van de Bossche stadspijpers, de zogeheten brodsies. Deze brodsies zijn van zilver, verguld en geëmailleerd. Elke brodsie werd bewaard in een even oude, met gedecoreerd leer en vilt beklede doos. In 2021 zijn de dozen gerestaureerd door Herre de Vries van Restauratie Nijhoff Asser in Amsterdam. De vijf brodsies worden permanent geëxposeerd in Het Verhaal van Brabant; twee van de vijf brodsiedozen zijn na restauratie aan deze presentatie toegevoegd.

INFORMATIE/DIENSTVERLENING

In 2021 heeft de afdeling collectiebeheer weer diverse vragen en verzoeken met betrekking tot de collectie ontvangen.

- 57 vragen over de collectie
- 65 aanvragen voor beeldmateriaal
- 71 aanbiedingen van kunstwerken, wat resulteerde in vier nieuwe aanwinsten
- 7 bruikleenverzoeken voor 1 of meerdere werken

De volgende instellingen ontvingen dit jaar tentoonstellingsbruiklenen uit de collectie van Het Noordbrabants Museum: Museum Gouda, Design Museum Den Bosch, Museum De Wieg, Bonnefantenmuseum, Kasmin Gallery New York en Museum Het Valkhof.

DIGITALISERING OBJECTDOSSIERS

Tijdens de gedwongen sluiting van het museum vanwege de coronapandemie, hebben de gastvrouwen ook dit jaar objectdossiers gescand, waarmee nu meer dan de helft van de objectdossiers is gedigitaliseerd. Er is een begin gemaakt met het beschikbaar stellen van deze informatie via het collectiemanagementsysteem Adlib.

HERINRICHTING HET VERHAAL VAN BRABANT

In maart 2021 is een start gemaakt met de herinrichting van de vaste presentatie *Het Verhaal van Brabant*. Hiervoor zijn alle objecten en vitrines van zaal gehaald, zodat muren, plafond en vloer onderhanden konden worden genomen. De collectie kon in zijn geheel binnen de eigen muren worden opgeslagen, met uitzondering van de maquette van 's-Hertogenbosch die tijdelijk kon worden opgesteld in de ontvangsthal van het provinciehuis. Het ontwerp van de nieuwe presentatie werd, net als bij de inrichting in 2013, verzorgd door Opera Amsterdam. De opstelling is ingrijpend gewijzigd: de archeologische presentatie, voorheen elders in het museum te zien, is in *Het Verhaal van Brabant* geïntegreerd, AV-toepassingen zijn vernieuwd en er is een nieuwe routing die de bezoeker verrast met mooie doorkijkjes en een duidelijk overzicht van de ruimte. Bestaande vitrines uit 2013 werden gereviseerd, aangepast en aangevuld met nieuwe vitrines, wanden kregen een nieuwe kleur. Het resultaat is een mooie vernieuwde opstelling met daarin volop aandacht voor het Brabantse verleden. De opening van *Het Verhaal van Brabant* stond gepland voor september 2021, maar als gevolg van de coronapandemie kon de herinrichting pas eind november 2021 afgerond worden. De voor december 2021 geplande opening moest als gevolg van een nieuwe lockdown worden verschoven naar 2022.

EDUCATIE

Ondanks corona wisten veel jeugdige bezoekers het museum te vinden. Zo bezochten 3.561 studenten en 5.371 jongeren onder de 18 jaar op eigen gelegenheid het museum. Een verdubbeling ten opzichte van 2020 en zelfs een stijging ten opzichte van 2019, het jaar voor de pandemie. Voor de jonge museumbezoeker ontwikkelden we, naast de safarispeurtocht door het paleisdeel van het museum, een tweede gratis speurtocht door de tijdelijke tentoonstellingen. De jonge bezoekers beleven zo op interactieve wijze middels prikkelende vragen en speelse opdrachten het museum. In 2021 werd sterk ingezet op diverse vormen van educatief aanbod voor de volwassen bezoeker, waaronder audiotours en (online)lezingen. Voor het onderwijs bleven de mogelijkheden helaas beperkt. Naast periodes van sluiting, maakten de coronaregels museumbezoek in groepsverband lastig. Ook mochten er weinig gastdocenten in de school komen, waardoor ook de programma's in de school nauwelijks konden worden uitgevoerd. Uiteindelijk namen 320 leerlingen deel aan *Museum in de klas*. Het is begrijpelijk dat scholen dit jaar andere prioriteiten moesten stellen.

ONLINE EDUCATIEF AANBOD

In de eerste lockdown van 2020 ontwikkelde het educatieteam Je eigen museum voor zowel het onderwijs als voor de kinderen die thuis zaten; zij werden uitgedaagd uit om in dertig dagen een eigen onlinemuseum te beginnen. In 2021 waren er via YouTube 371 nieuwe deelnemers. Bij de expositie *Eva Jospin: Paper Tales* organiseerden we de schrijfwedstrijd *Woordkunstenaars* gezocht. Ter inspiratie vroegen we Marieke Lucas Rijnveld, winnaar van de International Booker Prize 2020 voor een geschreven bijdrage. Organisatie De Nieuwe Oost | Wintertuin zocht vervolgens drie jonge schrijftalenten die nieuw geschreven werk maakten. Dit was te beluisteren in een podcast en te zien in enkele video's die via diverse posts op onze social mediakanalen goed waren voor 25.569 online bezoekers. Ook boden we een drietal gratis online schrijfworkshops aan. Uiteindelijk dienden 125 mensen zelfgeschreven werk in. Het winnende gedicht kreeg in de tentoonstelling een plek op de wand. Naast videotours organiseerden we online, ontwikkeld en uitgevoerd door ons rondleidersteam. De zeven korte en lange online lezingen over *Van Gogh in Brabant*, *Dalí - en niets anders* en *Picasso's Suite Vollard* waren goed voor 2.311 inschrijvingen en leverden 1.876 kijkers op. Vele kijkers gaven te kennen na de lezing alsnog de tentoonstelling te komen bezoeken.

PUBLIEKSBEGELEIDING OP ANDERHALVE METER

De 'anderhalvemetersamenleving' vereiste ook in 2021 aanpassingen in onze presentaties en in de bijbehorende publieksbegeleiding. De in 2020 ontwikkelde museumgids, te bekijken via je eigen smartphone, kreeg in 2021 meer content. Zo vonden niet alleen afbeeldingen, teksten, video's en audio van de tijdelijke tentoonstellingen een plek in de gids, maar ook die van de vaste collectie. Samen met Lucas de Man maakten we een audiotour voor de gids, bijzondere museumverhalen die lang niet iedereen kent. Over de geschiedenis van ons gebouw, bijvoorbeeld, en de fantastische werken en kunstenaars uit de vaste collectie. Daarnaast zijn de audiotours voor het heringerichte *Het Verhaal van Brabant* ook in de museumgids te beluisteren. In totaal is de gids door 16.739 bezoekers gebruikt, samen goed voor 229.530 paginaweergaven. Uit publieksonderzoek blijkt dat 50% van de gebruikers ook na het museumbezoek de gids alsnog wil gebruiken als naslagwerk.

BIJ DE TENTOONSTELLINGEN

Bij de tentoonstelling *Eva Jospin: Paper Tales* en *Picasso's Suite Vollard* maakten we een introductiefilm. Voor de film van Eva Jospin bleek het vanwege corona niet mogelijk opnames te maken in het atelier in

Parijs, maar met bestaand beeldmateriaal, korte videoshots van het atelier en een digitaal video-interview, kreeg de bezoeker toch een goed beeld van Jospins werkomgeving, inspiratiebronnen en werkwijze. Voor de film bij *Picasso's Suite Vollard* namen Jasper Krabbé en Hans November de bezoeker mee in de wereld van Picasso en vertelden ze over de bijzondere opdracht voor 100 etsen die Picasso kreeg van kunsthandelaar Ambroise Vollard. Beeldend kunstenaar Maartje van der Kruijs liet in Het Grafisch Atelier Den Bosch zien hoe de verschillende etstechnieken werken en hoe bedreven Picasso daarin was. Tot slot maakten we de verhaallijn binnen de vaste presentatie *Het Verhaal van Brabant* zichtbaarder in tekst en beeld voor een breed publiek. Naast korte introductiefilms per tijdvak maakten we een introductieanimatie die de bezoeker in vier minuten meenam door de gehele geschiedenis van Brabant, van prehistorie tot nu. Bij de hoogtepunten in de zaal ontwikkelden we zowel een audiotour voor volwassenen als een junior audiotour. De junior audiotour met bijbehorende tijdreisspeurtocht werd geschreven door kinderboekenschrijver Jan Paul Schutten met illustraties van Floor Rieder.

RONDLEIDINGEN EN WORKSHOPS

Binnen de corona-richtlijnen was het geven van rondleidingen alleen nog voor kleine groepen mogelijk, waarbij de bezoekers koptelefoons moesten dragen en zo de rondleider konden horen spreken. Een uitstekende systeem voor slechthorenden, en afstand houden was goed mogelijk, maar wat rondleider en bezoeker misten was de onderlinge interactie. Daarom is er in het vierde kwartaal voor gekozen korte gratis lezingen op zondagmiddag aan te bieden als inleiding op de exposities. 215 bezoekers namen hier in de maanden oktober en november aan deel. In de zomer en het najaar werden er 42 rondleidingen geboekt. Ook ontvingen we 60 buitenlandse jongeren van Zomerklas 's-Hertogenbosch. De Zomerklas draait om uitbreiding van hun kennis van de Nederlandse taal en cultuur. In twee blokken werkten ze aan hun taalontwikkeling, maakten ze kennis met vormen van theater, beweging en beeldende kunst en doken ze musea in. De jaarlijks terugkerende gratis vakantiewerkshops en familiezondagen die we in samenwerking met Design Museum Den Bosch organiseren, konden zowel in de zomer- als de herfstvakantie doorgang vinden; aan deze 13 workshops namen 129 kinderen deel.

PROJECT VMBO

Voor 2021-2024 hebben wij onszelf ten doel gesteld een meer divers publiek te bereiken, te beginnen met leerlingen uit het vmbo. Daartoe zijn wij een samenwerking gestart met Design Museum Den Bosch, Stedelijk Museum Breda, Van Abbemuseum Eindhoven en Museum Helmond. Het project wordt ondersteund met rijksmiddelen uit de Culturele Basis Infrastructuur (BIS) en middelen van de Provincie Noord-Brabant. Door vmbo'ers bij het museum en de collectie te betrekken willen we hun creativiteit stimuleren en laten zien dat het museum er ook voor hen is. Daarmee dragen we bij aan hun culturele ontwikkeling, breiden we de groep van toekomstige volwassen museumbezoekers uit en zorgen we er voor dat voor een sociaal en cultureel gevarieerdere bezoekersgroep van de Brabantse musea. De projectgroep van drie nieuwe aangestelde educatiemedewerkers is medio 2021 begonnen. Na gesprekken met elf middelbare scholen zijn ze een pilot gestart met vijf middelbare scholen uit 's-Hertogenbosch en omgeving. In co-creatie met docenten en leerlingen worden nieuwe onderwijsprogramma's ontwikkeld, zowel specifiek voor Het Noordbrabants Museum en het Design Museum Den Bosch, als voor beide musea samen. Deze krijgen een vaste plek in het curriculum van de scholen.

NIEUW ONDERWIJSAANBOD

Daarnaast is in 2021 gewerkt aan nieuw aanbod voor het primair en voortgezet onderwijs. Naast onze eigen programma's van *Museum in de klas* ontwikkelen we in opdracht van Huis73 samen met diverse andere Bossche culturele instellingen en aanbieders vakoverstijgende onderwijspakketten voor groep 6 onder de noemer *Cultuurblik 7*. Daarbij maken we verbinding met het taalonderwijs; leerlingen schrijven een verhaal bij een kunstwerk uit het museum en dragen dit voor in de klas. Ondanks de coronabeperkingen werd het museum in het najaar door 1.695 leerlingen en begeleiders uit het primair- en voortgezet onderwijs bezocht. Zij namen 61 museumlessen en rondleidingen af. Dat waren er uiteraard aanzienlijk minder dan in voorgaande jaren. Los van de vele studenten die het museum individueel wisten te vinden, bezochten 249 studenten het museum in groepsverband.

DEVELOPMENT

De afdeling Development heeft als doel het relatiemanagement te versterken en tot een structurele verhoging van de inkomsten en een verdere ondersteuning van projecten en aanwinsten te komen. Het museum waardeert de langjarige samenwerking met zijn trouwe subsidiënten, vrienden, fondsen en culturele partners, en met de vele bedrijven en particulieren die kunst, erfgoed en Brabant net als wij een warm hart toedragen. De aanhoudende steun van onze partners in deze bijzondere periode betekent veel voor het museum. Het Noordbrabants Museum is hen dan ook bijzonder dankbaar voor hun genereuze steun, betrokkenheid en vertrouwen. De bijdragen van onze partners komen in Het Noordbrabants Museum Fonds terecht. Het fonds is bedoeld om de aankoop van kunstwerken, restauraties, tentoonstellingsprojecten, publicaties en overige bijzondere activiteiten mogelijk te maken.

BIJZONDERE ONTMOETINGEN

De sponsors hebben elkaar in 2021 tijdens aangepaste bijeenkomsten ontmoet. De bijeenkomst in december bij de preview van de tentoonstelling *De ontdekking van het heden*, waarbij de sponsors elkaar na langere tijd weer echt ontmoetten, werd bijzonder gewaardeerd. Speciaal voor onze Brabantcirkel, de particulieren die ons ruimhartig steunen, organiseerden we intieme, exclusieve bijeenkomsten, waaronder een diner met Eva Jospin in het laatste weekend dat haar werken in het museum te zien waren.

SCHENKEN EN NALATEN

In 2021 zijn wederom veel persoonlijke gesprekken gevoerd rondom het thema *Schenken en Nalaten*. Wij zijn de particulieren die het museum in hun testament opnemen, bijvoorbeeld als erfgenaam of door kunstwerken na overlijden aan Het Noordbrabants Museum na te laten, zeer erkentelijk. Sommige gesprekken leidden gedurende het jaar tot schenking van kunstwerken die passen in de museale collectie en daar schitteren voor toekomstige generaties. Elk gesprek is anders, maar de gemeenschappelijke deler is het warme hart dat mensen hebben voor Brabantse kunst en geschiedenis. Zij zijn ervan overtuigd dat hun werk of bijdrage bij het museum op de juiste plek is en zo voor lange tijd zichtbaar wordt voor een groot publiek. De afdeling development laat zich hierbij inhoudelijk informeren door haar Denktank, die bestaat uit vooraanstaande notarissen, fiscalisten en financiële specialisten die nauw verbonden zijn met de provincie Noord-Brabant en het museum. Wij zijn hen buitengewoon dankbaar voor hun betrokkenheid en de kennis die zij met ons delen.

KUNSTPRIJS

In 2021 is de vierde *Will en Jan van Hoof Kunstprijs Noord-Brabant*, een samenwerking tussen het Will en Jan van Hoof Fonds en Het Noordbrabants Museum toegekend. Gedeputeerde Stijn Smeulders (cultuur) reikte de prijs uit aan Michaël de Kok. De prijs voor een Brabantse kunstenaar met bewezen talent is naast een blijk van waardering tevens een impuls ter stimulering. Voor de prijs selecteerde het museum drie schilderijen, die de oneindigheid van het landschap tonen en daarmee een adembenemende stilte uitstralen. De werken geven een goed overzicht van het oeuvre van de kunstenaar.

NIEUWE VRIENDENLOTERIJ VERBINDT NOG MEER DEELNEMERS AAN KUNST, CULTUUR EN ERFGOED

Sinds 16 augustus 2021 hebben de BankGiro Loterij en de VriendenLoterij hun krachten gebundeld onder de naam VriendenLoterij. Het museum ontvangt als vaste partner van de VriendenLoterij jaarlijks een bijdrage voor aankopen, tentoonstellingen en beheer en behoud van de collectie. De bijdrage die in 2021 is uitgekeerd over het jaar daarvoor bedraagt € 653.806. Daarvan is € 353.806 speciaal voor ons museum door een groot aantal loterijdeelnemers bij elkaar gebracht. Als dank voor de deelnemers aan de VriendenLoterij organiseert het museum exclusieve bijeenkomsten. In november ontvingen we twee groepen tijdens een avondopenstelling. De deelnemers kregen een inleiding over de Spaanse meesters Dalí en Picasso en konden daarna in alle rust de exposities bekijken. Ook voor de verhalen van de rondleiders op zaal en de etsdemonstratie door het Grafisch Atelier over de door Picasso gebruikte droge naald techniek was volop belangstelling. In de tijd dat het museum gesloten was, hebben we via de social mediakanalen van de VriendenLoterij onze verhalen over de tentoonstellingen in online tours of lezingen gedeeld met de grote achterban. De VriendenLoterij steunt niet alleen organisaties die zich inzetten voor het welzijn van mensen, maar richt zich ook op organisaties die waken over onze rijke cultuur. Denk aan musea, monumenten en theaters. www.vriendenloterij.nl

STICHTING VRIENDEN VAN HET NOORDBRABANTS MUSEUM

Het Noordbrabants Museum is trots op de vele vrienden die bij het museum betrokken zijn. De ruim 1.100 vrienden dragen 'hun' museum een bijzonder warm hart toe en ondersteunen het museum, ook in financiële zin, bij collectieaankopen, tentoonstellingen en projecten. Inhoudelijke activiteiten, variërend van ontvangsten, previews, inleidingen door conservatoren tot excursies naar andere musea betrekken de vrienden bij het museum.

De vrienden droegen bij aan de verwerving van het beeld *Voleur de tournesols* van Gabriel Sterk. Het beeldhouwwerk staat in de Paleistuin van het museum en toont Vincent van Gogh op weg terug naar zijn atelier om daar met Gauguin zonnebloemen te schilderen. De aanwinst werd gepresenteerd in een speciale online tour door het museum, waarbij de nieuwe Van Goghpresentatie centraal stond. Met deze steun wordt de grote verbondenheid van de vrienden met het museum en Van Gogh benadrukt. Wij zijn de vrienden zeer dankbaar voor hun steun en betrokkenheid!

In 2021 werden verschillende activiteiten voor de vrienden georganiseerd. Na de heropening in juni trakteerden we de vrienden op een speciale Vriendenweek, waarbij we elkaar na lange tijd weer konden ontmoeten. De vriendentafels bij de tentoonstellingen over Dalí en Picasso gaven ruimte voor inhoudelijke verdieping en tijd om elkaar weer fysiek te ontmoeten en beter te leren kennen. Ook bleven we online activiteiten aanbieden, zoals een webinar over *Vincent van Gogh, eindeloze vriendschappen*, samen met Drents Museum en Groninger Museum en een online lezing door conservator Charlotte Hoitsma over de tentoonstelling *De ontdekking van het heden*. Een groep vrienden ging in oktober op reis naar Spanje en trad daarmee in de voetsporen van Dalí. Een unieke ervaring, aansluitend bij de tentoonstelling in het museum, onder de deskundige leiding van onze partner Labrys Reizen.

DE ONDERNEMING

EIGEN INKOMSTEN

Door alle coronamaatregelen was het museum in 2021 maar liefst 23 weken gesloten. Deze sluiting had evenals in 2020 een enorme impact op onze eigen inkomsten. Waar normaliter het percentage eigen inkomsten rond de 50% ligt, met uitschieters tot 80%, bleef dit in 2021 steken op 31%. De inkomsten uit entreegelden, rondleidingen, onderwijs, verhuur, winkel- en horecaomzet bleven ver achter bij de begroting. Ondanks dat we in 2021 langer gesloten waren dan in 2020, ontvingen we ruim 22.000 bezoekers meer in 2021 dan het voorgaande jaar. Blijkbaar wist het publiek het museum sneller weer te vinden dan het voorgaande jaar. In de periode dat het museum wel open kon zijn, zorgden we voor een veilige omgeving om onze bezoekers een zorgeloos bezoek te kunnen garanderen. En we hebben er alles aan gedaan bezoekers te werven door intensieve marketing, het organiseren van rondleidingen en gratis lezingen. Het is goed te zien dat deze inzet erin resulteerde dat de bezoekers het museum weer in grote aantallen wisten te vinden. Desondanks realiseerden we ruim € 700.000 minder inkomsten dan begroot.

CORONASTEUN

Net als in 2020 heeft Het Noordbrabants Museum in 2021 aanvragen ingediend voor de Tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging voor Werkgelegenheid (NOW 4 en 5). Deze landelijke regelingen voorzien in een tegemoetkoming in de loonkosten bij een omzetverlies van tenminste 20%. Beide aanvragen werden toegekend. Door de toekenning van het steunpakket in 2020, uitgevoerd door het Mondriaan Fonds, bleef het omzetverlies beperkt tot minder dan 20% voor NOW 2, 3 en 4. De ontvangen voorschotten zijn dan ook terugbetaald. Het Noordbrabants Museum heeft daarnaast ook subsidieaanvragen voor de regeling Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL) voor het eerste en tweede kwartaal 2021 ingediend. Deze zijn beide toegekend. Het museum is alle overheden bijzonder erkentelijk voor hun steun. Het coronavirus zal de komende jaren een impact blijven hebben op de samenleving en economie. Het is niet uit te sluiten dat er ook in de toekomst steun noodzakelijk is om omzetverlies op te vangen.

RIJKSSUBSIDIE IN HET KADER VAN DE BIS

Eind 2020 heeft Het Noordbrabants Museum een positieve reactie ontvangen op een aanvraag voor rijkssubsidie in het kader van de Basis Infrastructuur (BIS). De aanvraag behelst een op het vmbo gericht activiteitenplan voor de jaren 2021-2024 dat publieksverbreding beoogt. Doel is om jongeren te bereiken die niet of nauwelijks in aanraking komen met cultuur. In de paragraaf over educatie wordt dit project nader toegelicht. De door het rijk via het Mondriaan Fonds toegezegde bijdrage bedraagt 250.000 euro per jaar gedurende een periode van vier jaar. De provincie Noord-Brabant heeft matching toegezegd van 150.000 euro per jaar voor dezelfde periode.

MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD ONDERNEMEN

Sinds enkele jaren ondersteunt Het Noordbrabants Museum diverse kleinschalige, veelal lokale initiatieven die gericht zijn op kwetsbare groepen, mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt of Brabanders in moeilijke financiële omstandigheden. Dat deden we ook in dit voor iedereen zware jaar. We verstrekten gratis toegangsvouchers, boden stages en werkervaringsplekken, steunden kunstenaars/zzp'ers en stelden onze faciliteiten beschikbaar voor bijzondere bijeenkomsten. De werkervaringsplekken of kansenplaatsen zijn een initiatief van het museum; we bieden de kans aan junioren op het gebied van registratie, communicatie en aan jonge historici en kunsthistorici om hun professionaliteit verder te ontwikkelen. De kosten voor deze

werkervaringsplekken dekken we vanuit de museumexploitatie. Daarnaast besloten we reeds vele jaren geleden dat de door de gemeente 's-Hertogenbosch van ons gevraagde 'social return' het best kan worden toegepast door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt niet in te lenen, maar juist in dienst te nemen. Met deze diverse vormen van ondersteuning zoeken we overigens nadrukkelijk niet de publiciteit. Dat doen we wel met een specifiek museaal MVO-project waarbij het museum samen met dertien andere musea structureel betrokken is: de Museum Plus Bus. Dankzij de Museum Plus Bus kunnen groepen senioren die door hun lichamelijke conditie, geïsoleerde leefomgeving of financiële omstandigheden niet zelfstandig een museum kunnen bezoeken, met steun van de VriendenLoterij een volledig verzorgd cultureel dagje uit beleven. Door de coronamaatregelen was het aantal bezoekers wel veel lager dan andere jaren. Ook werkten we mee aan een initiatief van de organisatie Club Goud, die ouderen middels pop-up tentoonstellingen in verzorgingshuizen op een laagdrempelige manier kennis laat maken met werken uit onze collectie. Dat initiatief bleek in 2020 een succes te zijn; reden om de samenwerking voort te zetten. Ook gaven we voor het tweede jaar onze medewerking aan de realisatie van een pop-up restaurant op het voorplein van ons museum in het kader van de Bossche Zomer. Dit initiatief van horecaondernemers uit de Verwersstraat onder de naam Thuis bij Van Drakestein was wederom een groot succes. Hiermee steunden we onze burens en boden we bezoekers van de Bossche binnenstad een aangename plaats om te genieten.

ORGANISATIE

Eind 2021 bestond de organisatie uit 44 fte. Het ziekteverzuim bedroeg 8,95 %, fors hoger dan voorgaande jaren. Dit hoge percentage is een gevolg van de coronacrisis en langdurig verzuim van een klein aantal medewerkers. Tijdens de coronapandemie kreeg de veiligheid van onze medewerkers veel aandacht. De in 2020 genomen maatregelen werden in 2021 voortgezet. Voor medewerkers die werkzaamheden in het museum moesten verrichten werd een veilige werkomgeving gecreëerd. Zo werden bureaus verder uit elkaar gezet, werd de lunchruimte coronaproof ingericht en werd het maximum aantal personen per ruimte aangegeven. Het kantoorpersoneel werkte een groot deel van het jaar verplicht thuis, zowel tijdens als buiten de lockdowns. Deze situatie had uiteraard haar weerslag op onze medewerkers en had de volle aandacht van directie, OR en de medewerkers zelf: met diverse attenties werd de collega's een hart onder de riem gestoken, terwijl door middel van virtuele koffiemomentjes en online rondleidingen het onderlinge contact werd behouden.

ONDERNEMINGSRAAD

Ondernemingsraad en directie hebben elkaar dit jaar met regelmaat gesproken. Op verzoek van de OR zijn de regelingen die relevant zijn voor medewerkers via het interne sociale netwerk overzichtelijker opgeslagen en daardoor eenvoudiger terug te vinden. Ook heeft de OR verzocht om de functioneringsgesprekken, ondanks de coronarestricties, zoveel als mogelijk persoonlijk te laten plaatsvinden. Er is daarnaast aandacht gevraagd voor een update van het personeelshandboek. Dit boek is voor alle medewerkers een handig naslagwerk en erg praktisch bij het inwerken van nieuwe medewerkers. Eind 2021 heeft de OR op verzoek van de directie een enquête uitgezet om het in 2020 opgestelde thuiswerkbeleid te evalueren; de respons was naar onze volle tevredenheid. De OR brengt begin 2022 verslag uit aan de directie. De OR heeft tijdens een onlinebijeenkomst leden van de raad van toezicht informeel bijgepraat, een prettig gesprek waarbij allerlei zaken de revue passeerden. Met het terugtreden van de heer Hendriks als lid van de raad van toezicht werd ook de functie van vertrouwenspersoon vacant. De OR heeft in overleg met de directie naar een nieuwe

vertrouwenspersoon gezocht en vicevoorzitter Angélique de Vries bereid gevonden deze taak op zich te nemen. De OR dankt de directie voor de fijne samenwerking en spreekt uit ook in de toekomst constructief samen te werken aan onderwerpen die bijdragen aan het belang van de organisatie en haar medewerkers.

INVESTERINGEN / AANPASSING MUSEUMCOMPLEX

In 2021 is geïnvesteerd in nieuwe energiebesparende LED-verlichting en in de herinrichting van de zaal *Het Verhaal van Brabant*. De heringerichte zaal kon vanwege de lockdown niet geopend worden in 2021; de opening moest worden uitgesteld tot het voorjaar van 2022. Andere grote investeringen betroffen het aanbrengen van zonwering bij de ramen in de sheddaken van de tentoonstellingsvleugel en de verbetering van de faciliteiten in het entreegebied.

SAMENWERKING MUSEUMKWARTIER

Het reguliere overleg met de mede huurders van het voormalige Griffiegebouw en de directeur van de Stichting Beheer Museumkwartier was in 2021 als gevolg van de lockdowns zeer beperkt. Wel is een begin gemaakt met het actualiseren van de dienstverleningsovereenkomst waarin afspraken zijn vastgelegd over de kosten ten aanzien van het gebouwbeheer die over de diverse gebruikers verdeeld worden. Deze afspraken worden in 2022 geformaliseerd. In 2021 vond op de werkvloer voortdurend afstemming plaats tussen de gebruikers van het pand over de uitvoering van de diverse coronamaatregelen. Met het Design Museum Den Bosch heeft regelmatig overleg plaatsgevonden, over zowel praktische zaken als over beleidszaken. In de tweede helft van 2021 is gestart met het opstellen van een intentieovereenkomst waarin de afspraken met de provincie Noord-Brabant, gemeente 's-Hertogenbosch, Design Museum Den Bosch en JK Art Foundation worden vastgelegd inzake de doorontwikkeling van beide musea en het langdurige bruikleen van de collectie van de JK Art Foundation.

OVERIGE SAMENWERKING

Het Noordbrabants Museum is betrokken bij een groot aantal initiatieven en samenwerkingsprojecten. Onze talrijke partners worden elders in dit jaarverslag vermeld in afzonderlijke bijlagen. Enkele projecten verdienen het echter om afzonderlijk te worden vermeld, zoals de samenwerking met Brabants Landschap die in de loop van de komende jaren moet leiden tot de realisatie van een sculpturenpark langs de Dommel in Sint-Michielsgestel, op de landgoederen Oud-Herlaer en Haanwijk: het toekomstige Buiten Museum Herlaer. Vermeldenswaard is ook onze betrokkenheid bij de Brabantbrede samenwerking met betrekking tot het erfgoed, de kunst en de creativiteit van Vincent van Gogh. Voorts steunde het museum de aankoop van elektrische busjes van De Blauwe Engelen, de vrijwilligersorganisatie die bezoekers aan 's-Hertogenbosch gastvrij onthaalt en informeert. Als tegenprestatie zijn de busjes de komende jaren bestickerd met uitnodigingen voor een bezoek aan het museum. Tot slot noemen we onze bijdrage aan de totstandkoming van een citymarketingorganisatie in 's-Hertogenbosch, onder de (werk)naam Den Bosch Partners.

TOEPASSING CODES

Reeds vanaf de publicatie van de eerste Governance Code voor de culturele sector (2006) heeft Het Noordbrabants Museum de organisatie zodanig ingericht dat goed, verantwoord en transparant bestuur en toezicht gewaarborgd zijn. De inmiddels enkele malen aangepaste code maakt integraal onderdeel uit van de organisatie en wordt jaarlijks door directie en raad van toezicht geëvalueerd, waarna eventueel geconstateerde verbeterpunten worden aangepakt. Daarnaast onderschrijft Het Noordbrabants Museum de kernwaarden van zowel Code Diversiteit & Inclusie als van de Fair Practice Code; op veel punten voldoen we reeds onuitgesproken aan de voorwaarden. In 2021 is voor de Code Diversiteit & Inclusie beleid geformuleerd en een concreet stappenplan met bijbehorende planning opgesteld. De uitvoering hiervan krijgt zijn beslag in 2022. Als geregistreerd museum handelt Het Noordbrabants Museum naar de Ethische Code voor musea, de basis voor de beroepsethiek in de museale sector in Nederland. Deze code is een vrije vertaling van de internationale Code of Ethics van de ICOM, de International Council of Museums. De conservatoren zijn allen lid van ICOM, en daarmee vertrouwd met de ethische code.

REACTIES OP SOCIAL MEDIA

Recensies vanuit Facebook

Juli 2021 – Peter Hikspoor

“Paper Tales is a great exhibition, make sure you don’t miss it and have a drink in the garden afterwards.”

---

20 juni 2021 - Marius De Groot

“Goed museum met vernieuwende exposities. De moeite waard.”

Juni 2021 – Marly Janssen

“Veelal afwisselende exposities in een ook nog zeer mooi gebouw. Compliment.”

Juli 2021 – Trudy Hendriks

“Prachtig museum! Mooie vaste collectie o.a. Jan Sluifjters en wisselende expo’s. Mooi terras voor en in de binnentuin. Goed gesorteerde museumwinkel en vriendelijke en behulpzame medewerkers. Paper Tales moet je gezien hebben (van dichtbij).”

Juli 2021 - Giel Vekemans

“De hedendaagse collectie, de fantastische binnentuin en de horeca. De plek waar je midden in een drukke stad rustig kunt genieten.”

September 2021 – Harry van Dijken

“Het Noordbrabants Museum heeft vaak bijzondere tijdelijke tentoonstellingen. Ook de vaste collectie is een bezoek meer dan waard. Daarnaast genieten van een cappuccino met een Bossche bol van Jan de Groot op het terras van het museum. Kortom een aanrader dit museum.”

Google reviews

December 2021 – Gerard ten Bulte

“Wat een prachtig museum. Zowel qua gebouw als de kunstwerken. Deze keer pentekeningen studies van Picasso. Heel mooi. En dan ook nog de standaard expositie van Van Gogh en nog veel meer.”

November 2021 – L.M.H. Hël ne Kalmijn

“Goede overzichtstentoonstelling over de kunstenaar Salvador Dalí bezocht. Geeft een goed beeld van deze excentrieke maar ook financieel succesvolle kunstenaar met een grote naamsbekendheid. Mooi museum in het hart van de stad. Vriendelijk personeel en uitstekend restaurant. Wat ik extra vermeldingswaardig vind is dat het restaurant mensen met afstand tot de arbeidsmarkt de kans geeft te werken. En dat gaat heel goed, dank jullie wel!”

November 2021 – Stephen Slagter

“Mooi en ruim museum, met een tentoonstelling van Dali bezocht afgelopen week. Erg mooi van opzet. Erg goede MiVa voorzieningen, parkeren voor de deur of om de hoek, toilet, hellingen en liften. Vriendelijk personeel. Net restaurant, met een mooie sociale insteek. Daarnaast natuurlijk verschillende werken van kunstenaars kunnen bekijken, waaronder ook nog een etsenreeks van Picasso. En natuurlijk werk van Gogh en anderen.”

Oktober 2021 – Edith de Rooij

“Museum bezocht met de presentatie van Eva Jospin. Geweldige tentoonstelling met prachtige ontwerpen uit karton. Nog nooit zoiets gezien, ben erg blij dat ik het van dichtbij heb mogen ervaren en bekijken. Wat een grote kunstenaars!!!”

September 2021 – Loes Heijndijk

“Wat een prachtig museum. Alles klopt hier. Een prachtig gebouw. Mooie deelopposities. Vooral die van Eva Jospin is zo indrukwekkend, bijzonder en zo mooi. Modern en oude meesters. Goed toegankelijk met de rolstoel. Een absolute aanrader.”

Augustus 2021 – Henk Sligte

“Top museum, heel goed en slim ingericht met goede looproutes, ook in de coronatijd. Sterke tijdelijke exposities, Eva Jospin(!), Dalí, van Gogh, en een goede permanente tentoonstelling met vooral veel gevarieerde Jan Sluifjters. Aan te bevelen!”

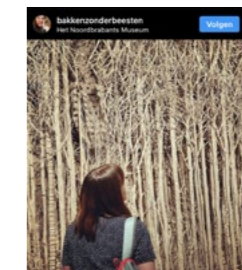
Juli 2021 – John Duijnsveld

“Nice museum. I was there for van Gogh but really blowing away by Jan Sluifjters. What a use of color and light. It seems to be painted yesterday but it’s done in the beginning of the 20th century. Special attention to the naked woman of him. Unfortunately didn’t made a picture.”

Instagram posts

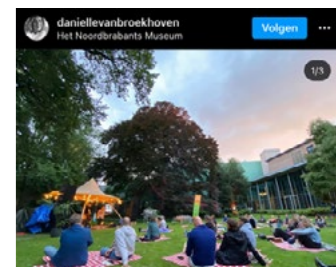
Juli 2021 – Karin Vriese
“Paper Tales by Eva Jospin”

Juli 2021 – Jessi (Bakkenzonderbeesten)
“Vandaag liepen we eens in een heel ander bos. Een bos van papier, of eigenlijk karton. In Het Noordbrabants museum is de tentoonstelling Paper Tales van Eva Jospin een echte aanrader. Prachtige werken, je waant je even in een andere wereld. Zo fijn dat we weer naar de musea kunnen! Dan vind ik een stadswandeling echt veel leuker, als je even naar het museum kunt”

Juli 2021 - Monique
“Amazing works by Eva Jospin at exhibition in @hetnoordbrabantsmuseum”

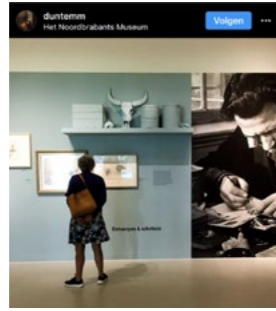
Juli 2021 – Danielle van Broekhoven
“Samen op een kleedje @bettieserveert.official met zijn tweeën onder een tentje in de tuin van het @noordbrabantsmuseum. De vakantie heerlijk begonnen met @bast_meubels.”

REACTIES OP SOCIAL MEDIA

Instagram posts

September 2021 – Myri Suar

Oktober 2021 – Ruud Temminck
"Kunst kijken. Dali en niets anders"

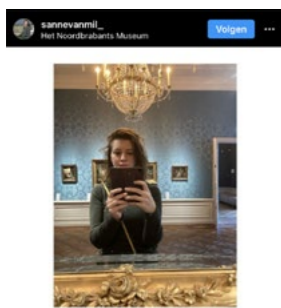
Oktober 2021 – Hans Wind

Oktober 2021 – George

November 2021 – Marloes
Sonnenberg
"Heerlijk van die museum dagjes. De afgelopen tijd ben ik weer verschillende keren naar een museum geweest en ik vind dat echt brainfood haha. Dit was afgelopen zomer, bij Eva Jospin"

November 2021 – Sanne van Mil
"Dit had ik lang niet gedaan! Struinen door een museum. In mijn eentje. Zo heerlijk! @hetnoordbrabantsmuseum heeft een plekje gekregen in mijn favorietenlijstje"

November 2021 – Heidi Baumgartner

riendenloterij creditline

FINANCIËLE CIJFERS JAARREKENING 2021

Balans per 31 december 2021 (na resultaatbestemming)

ACTIVA

Vaste activa	31 dec. 2021	31 dec. 2020
<i>Materiële vaste activa</i>		
Museumcollectie	p.m.	p.m.
Deelcollectie bijzondere verwervingen	2.500.000	2.500.000
Inrichting museale en semi-openbare ruimten	484.418	726.627
	2.984.418	3.226.627
<i>Vlottende activa</i>		
<i>Vorderingen en vooruitbetalingen</i>		
Debiteuren	55.422	107.308
Omzetbelasting	175.886	201.507
Overige vorderingen en vooruitbetalingen	770.509	393.261
	1.001.817	702.076
<i>Liquide middelen</i>		
Kas	2.563	3.199
Banken	8.211.425	6.482.829
	8.213.988	6.486.028
TOTAAL ACTIVA	12.200.223	10.414.731

Balans per 31 december 2021 (na resultaatbestemming)

PASSIVA

Eigen vermogen	31 dec. 2021	31 dec. 2020
<i>Bestemmingsfondsen en reserves</i>		
Ambitiefonds	2.304.208	2.304.208
Het Noordbrabants Museum Fonds	1.962.431	1.696.182
Fonds (on)voorzienene risico's	-	584.189
	4.266.639	4.584.579
<i>Algemene reserve</i>		
Algemene reserve - provinciale middelen	232.167	232.167
Algemene reserve - museale middelen	155.785	155.785
Onverdeeld resultaat boekjaar	-86.573	-
	301.379	387.952
Totaal Eigen vermogen	4.568.018	4.972.531
Aankoopfonds		
Aankoopfonds	756.977	132.603
	756.977	132.603
Voorzieningen		
Voorziening onderhoud en bouwkundige aanpassingen	1.733.186	1.399.901
Voorziening integratie particuliere collectie	340.996	-
	2.074.182	1.399.901
Langlopende schulden		
Investeringsbijdragen inrichting	484.418	726.627
Overige schulden	1.350.000	1.400.000
	1.834.418	2.126.627
Kortlopende schulden		
Crediteuren	607.814	487.713
Overige schulden	2.358.814	1.295.356
	2.966.628	1.783.069
TOTAAL PASSIVA	12.200.223	10.414.731

Staat van baten en lasten 2021

	Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020	
BATEN				
Subsidies	5.234.345	5.370.904	5.023.365	
Eigen inkomsten	3.001.258	3.248.220	2.268.986	
TOTAAL BATEN	8.235.603	8.619.124	7.292.351	
LASTEN				
Personeelskosten	2.416.019	2.637.100	2.299.393	
Huisvestingskosten	2.466.023	2.780.700	2.639.842	
Collectiekosten	63.608	89.600	1.854.329	
Overige kosten	1.203.755	1.233.770	1.221.114	
Bijzondere lasten	151.680	-	-	
Activiteiten	1.484.318	1.760.000	1.346.687	
Afschrijvingen	242.209	242.220	242.209	
TOTAAL LASTEN	8.027.612	8.743.390	9.603.574	
Resultaat HNBM BV	2.866	-	-12.269	
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering	210.857	-124.266	-2.323.492	
Resultaatbestemming				
Mutaties reserves	-297.430	124.266	2.182.764	
RESULTAAT	-86.573	-	-140.728	
Resultaatbestemming	<i>In procenten</i>	<i>in euro's</i>	<i>In procenten</i>	<i>in euro's</i>
- Provinciale middelen	53,1%	-45.969	59,0%	-83.030
- Museale middelen	46,9%	-40.604	41,0%	-57.698
Totaal	100%	-86.573	100%	-140.728

AANKOPEN, BRUIKLENEN EN SCHENKINGEN

AANKOPEN

J.C.J. Vanderheyden (1928 's-Hertogenbosch 2012) Reflecting Shell, 1995 (Inv.nr. 17946)

J.C.J. Vanderheyden (1928 's-Hertogenbosch 2012) Reverse Sky, 1995 (Inv.nr. 17947)

Marc Mulders (Tilburg 1958) Stierenkop, november 1988) (Inv.nr. 17951)

Emmy Andriesse (Den Haag 1914 – 1953 Amsterdam) 40 foto's uit de serie 'De Wereld van Van Gogh', 1952 (Inv.nr. 17953.1 t/m 17953.40)

Johannes van Doetecum en Lucas van Doetecum (Deventer ca. 1528-1532 – 1605 Haarlem) en (? – 1579/1589?) Naar Pieter Bruegel de Oude (Brueghel 1525 – 1569 Brussel) Alpenlandschap met diep dal, 1555- 1556 ca. (Inv.nr. 17961)

Frans Huys (Antwerpen 1522 – Antwerpen 1562) Pieter Bruegel de Oude (naar) (Brueghel 1525 – 1569 Brussel) Drie karvelen in een opkomende bui met Arion op een dolfijn, circa 1561-1565 (Inv.nr. 17962)

BRUIKLENEN

Jan Sluijters ('s-Hertogenbosch 1881 – 1957 Amsterdam) Buitenwijken van Amsterdam, in zonlicht, 1907 (Inv.nr. 17949) Uit particuliere collectie

Gérard Teulings (1855 's-Hertogenbosch 1916) Serie van 52 krijt- en pentekeningen en diverse beeldverhalen, advertenties en jeugdwerken vervaardigd door Gérard Teulings (Inv.nr. 17955.1 t/m 17955.64) Bruikleen Gérard Teulings Stichting, aan deze geschonken door de heer G. Teulings, Amsterdam

Jozef Gindra (Jemeppe-Sur-Meuse (Seraing) 1862 – 1938 Bladel) Twee boeren op het veld die een pijp opsteken (Inv.nr. 17963) Bruikleen Harm van den Oever

Vincent van Gogh (Groot Zundert 1853 – 1890 Auvers-sur-Oise) Knotberk, 1885 (Inv.nr. 99.459) Kunstcollectie Van Lanschot Kempen / Art collection Van Lanschot Kempen

Helga Deen (1925 – 1943 Sobibor) Briefkaart van vermoedelijk Helga Deen aan Kees van den Berg, 1943 (Inv.nr. 99.461) Regionaal Archief Tilburg, Familiearchief van Willy Deen te Tilburg (Archief 1120, inv. nr. 1)

Helga Deen (1925 – 1943 Sobibor) Briefkaart van Helga Deen aan Kees van den Berg, 1943 (Inv.nr. 99.462) Regionaal Archief Tilburg, Familiearchief van Willy Deen te Tilburg (Archief 1120, inv. nr. 3)

Kees van den Berg (1923 – 2001) Brief van Kees van den Berg aan Helga Deen met envelop met adres Westerbork, 1943 (Inv.nr. 99.463) Regionaal Archief Tilburg, Familiearchief van Willy Deen te Tilburg (Archief 1120, inv. nr. 8)

Portret van Helga Deen, 1943 (Inv.nr. 99.464) Regionaal Archief Tilburg, Familiearchief van Willy Deen te Tilburg (Archief 1120, inv. Nr. 23).

Portret van Helga Deen, 1943 (Inv.nr. 99.465) Regionaal Archief Tilburg, Familiearchief van Willy Deen te Tilburg (Archief 1120, inv. Nr. 24).

Osmia Gebroken vulpen van Kees van den Berg, 1930-1940 (Inv.nr. 99.467) Regionaal Archief Tilburg, Familiearchief van Willy Deen te Tilburg (Archief 1120, inv. nr. 28)

Plukje haar van Helga Deen (Inv.nr. 99.468) Regionaal Archief Tilburg, Familiearchief van Willy Deen te Tilburg (Archief 1120, inv. nr. 28)

Schoudertas van Helga Deen van bruin leer waarin het dagboek is vervoerd (Inv.nr. 99.469) Regionaal Archief Tilburg, Familiearchief van Willy Deen te Tilburg (Archief 1120, inv. nr. 29)

Ch. Claesen (graveur) en P.H.J. Cuypers (architect) (? - 1898) en (1827 – 1921)

Litho van een perspectieftekening van de rooms-katholieke Sint Catharinakerk in Eindhoven. (Inv.nr. 99.470) Collectie Het Nieuwe Instituut, Rotterdam

Lichtdruk van de gevel van de rooms-katholieke Sint Catharinakerk in Eindhoven, 1917 (Inv.nr. 99.471) Collectie Het Nieuwe Instituut, Rotterdam

Miniatuur fantasievaarder (Inv.nr. 99.472) De Efteling

Kleimodel fabelvis Symbolica (Inv.nr. 99.473) De Efteling

Opengewerkte lens (Inv.nr. 99.474) ASML, Veldhoven

ASML Wafer (Inv.nr. 99.475) ASML, Veldhoven

Cassettebandje voor tijdens de autosafari (Inv.nr. 99.476) Safaripark Beekse Bergen

Souvenirtegel Leeuwenpark Beekse Bergen (Inv.nr. 99.477) Safaripark Beekse Bergen

Foto safaripark Beekse Bergen (Inv.nr. 99.504) Safaripark Beekse Bergen

Gouden inseminatierietje, ingelijst in een houten lijstje (Inv.nr. 99.478) Familie A. en J. van der Biezen, Rosmalen

Foto van Toon van der Biezen met stier (Inv.nr. 99.479) Familie A. en J. van der Biezen, Rosmalen

Kees Jansen (1922 Schagen – Bergen 1984) Schaalmodel monument voor de varkenshouderij, 1979 (Inv.nr. 99.480) ZLTO, 's-Hertogenbosch

Philips Schaalmodel CT-scanner (Inv.nr. 99.481) Philips

Drie toiletartikelflesjes van glas (Inv.nr. 99.483.1-3)

Provinciaal Depot Bodemvondsten Noord-Brabant

Engelse metalen veldfles (Inv.nr. 99.484) Provinciaal Depot Bodemvondsten Noord-Brabant

Engels zakmes, zeer gecorrodeerd (Inv.nr. 99.485) Provinciaal Depot Bodemvondsten Noord-Brabant

Houten tandenborstel (Inv.nr. 99.486) Provinciaal Depot Bodemvondsten Noord-Brabant

Marie Dietz Jurkje van papier met rode versieringen, 1937-1940 (Inv.nr. 99.489) Vrijheidsmuseum Marie Dietz Jasje van papier met rode versieringen, 1937-1940 (Inv.nr. 99.490) Vrijheidsmuseum

Theezakje 'Nederland zal herrijzen', 1941 (Inv.nr. 99.491) Vrijheidsmuseum

Amateurstabak uit Roosendaal (Inv.nr. 99.492) Vrijheidsmuseum

Brochure bezoek koningin Wilhelmina aan Brabant en Zeeland, maart 1945 (Inv.nr. 99.493) Vrijheidsmuseum

Doopjurk uit Bergen op Zoom (Inv.nr. 99.494) Vrijheidsmuseum

Herdenkingsbord bevrijding Eindhoven, 1944 (Inv.nr. 99.495) Vrijheidsmuseum

Duitse helm (Inv.nr. 99.496) Atlantikwall-Museum

Duitse eetketel (Inv.nr. 99.497) Atlantikwall-Museum

Inzet Duitse eetketel met gaten (Inv.nr. 99.498) Atlantikwall-Museum

Duitse pioniersschop (Inv.nr. 99.499) Atlantikwall-Museum Steun Duits machinegeweer (Inv.nr. 99.500) Atlantikwall-Museum

Britse helm (Inv.nr. 99.501) Atlantikwall-Museum

Amerikaanse munitiekist (Inv.nr. 99.502) Atlantikwall-Museum

Granaatscherf afkomstig uit een huis aan de Muntelstraat in Den Bosch, ingeslagen op 25 oktober 1944 tijdens geallieerde bombardementen (Inv.nr. 99.503) Nationaal Monument Kamp Vught

Prent “Onze Lieve Vrouwke gift ‘m nog ‘n douwke”, 1945 (Inv.nr. 99.507) Nationaal Monument Kamp Vught

Peter van Agt Schaalmodel kipcaravan, 2021 (Inv.nr. 99.505) Fladderfarm Mobiel bv i.s.m. Landbouw Innovatie Brabant

Vlag 'Deutsche-Kolonie 's-Hertogenbosch (Inv.nr. 99.506) Bruikleen Stadsarchief 's-Hertogenbosch

SCHENKINGEN

Zegelstempel Jan de Neve, 1300-1550 (Inv.nr. 17944)

Gouden medaille Prix de Rome voor de vrije schilderkunst, 1953 (Inv.nr. 17945) Schenking familie Dekkers

KLM-huisje nr. 101 De Moriaan, 's-Hertogenbosch, 2020 (Inv.nr. 17948) Schenking Koninklijke Luchtvaart Maatschappij N.V.

Marc Mulders (Tilburg 1958) Studie voor de top van het raam ‘Hemel en Hel' in de Sint Jan, circa 2006 (Inv.nr. 17952) Schenking particuliere collectie

NV De Sphinx / Petrus Regout & Co. Unox-bord, 1950-1960 (Inv.nr. 17954) Schenking familie Lagerwaard

Herman Heijenbrock (Amsterdam 1871-1948 Blaricum) De Gruyterfabriek aan de Smalle Haven te 's-Hertogenbosch, 1910 (Inv.nr. 17956) Schenking particuliere collectie

Jozef Gindra (Jemeppe-Sur-Meuse (Seraing) 1862 – 1938 Bladel) Werkende boerin (Inv.nr. 17957) Schenking collectie Antoon van Hedel

Michael de Kok (Hilvarenbeek 1958) Untitled (Valley), 2011 (Inv.nr. 17958) Schenking Will en Jan van Hoof Fonds in het kader van de Will en Jan van Hoof Kunstprijs Noord-Brabant, 2021

Michael de Kok (Hilvarenbeek 1958) Moonlight (reflection), 2020 (Inv.nr. 17959) Schenking Will en Jan van Hoof Fonds in het kader van de Will en Jan van Hoof Kunstprijs Noord-Brabant, 2021

Michael de Kok (Hilvarenbeek 1958) Untitled, 2018 (Inv.nr. 17960) Schenking Will en Jan van Hoof Fonds in het kader van de Will en Jan van Hoof Kunstprijs Noord- Brabant, 2021

TOEZICHT EN DIRECTIE

Stichting Noordbrabants Museum wordt bestuurd volgens het raad-van-toezichtmodel. De stichting onderschrijft de principes en best practice-bepalingen uit dit model, zoals beschreven in de Governance Code Cultuur en past deze toe.

SAMENSTELLING RAAD VAN TOEZICHT

Leden van de Raad van Toezicht van de Stichting Noordbrabants museum van 1 januari t/m 31 december 2021

voorzitter

De heer drs. Harry (H.J.G.) Hendriks
Voorheen CEO Philips Benelux en voorzitter Philips Pensioenfonds. Onder meer Voorzitter Raad van Commissarissen CZ, Lid Raad van Commissarissen Philips Electronics Nederland B.V., Lid Raad van Commissarissen van Faber Halbertsma Groep, Lid Raad van Commissarissen Pala Groep, Lid Stichtingsbestuur PSV Voetbal, Lid Stichtingsbestuur “Ons Brabants Landschap”, Voorzitter Stichting Ondersteuning Nederlandse Bach Vereniging, Lid Board of Directors Prorsum AG

vicevoorzitter

Mevrouw ing. Angélique (A.J.M.) de Vries-Schipperijn
CEO & EVP Northern Europe bij Salesforce, Lid Raad van Commissarissen Sligro Food Group N.V.

lid

Mevrouw drs. Nicole (N.S.B.) Delissen
Eigenaar Nicole Delissen, Bureau voor museaal management, projecten & advies, Bestuurslid Stichting Behoud Moderne Kunst

lid

De heer ing. Ton (A.G.J.) Hillen
Voorzitter van de Raad van Bestuur van Heijmans N.V.

lid

Mevrouw drs. Titia (T.M.) Vellenga
Zingevingscoach, Lid Raad van Toezicht van het Mauritshuis, Lid Raad van Toezicht van het Drents Museum, Voorzitter CODART Friends Foundation tot 01-04-2021
Bestuurslid Keys to Music Foundation

BESTUUR

Directeur-statutair bestuurder van de Stichting Noordbrabants Museum
De heer dr. Charles (Ch.C.M.) de Mooij

Nevenfuncties

Voorzitter Stichting Vrienden van Het Noordbrabants Museum
Secretaris Stichting Bijzondere Leerstoel Jheronimus Bosch (tot 15.01.2021)
Bestuurslid Leisure Ontwikkel Fonds Noord-Brabant (vanaf 24.02.2021)
Bestuurslid Stichting JK Art Foundation, 's-Hertogenbosch
Bestuurslid Marggraff Stichting, Vught
Bestuurslid Stichting Archeologie, Bouwhistorie en Cultuur, 's-Hertogenbosch
Lid Comité van Aanbeveling Art Breda
Lid Comité van Aanbeveling Bosch Parade
Lid Comité van Aanbeveling Lustwarande Tilburg
Lid Comité van Aanbeveling Stichting De Tempel van Empel

CULTURELE SAMENWERKING

ANWB
Bossche Kringen
Bossche Locals
Bossche Zomer
Brabant C
Brabant Remembers
Brabants Historisch Informatie Centrum
Club Goud
CJP
Cultureel Organisatiebureau Artifex, Amsterdam
Cultuurstad van het Zuiden
Dat wat blijft
De Volkskrant
Design Museum Den Bosch
DOCIS – Directeuren Overleg Culturele Instellingen 's-Hertogenbosch
Erfgoed Brabant, 's-Hertogenbosch
Talent Factory
Fontys Hogeschool, Tilburg
Grafisch Atelier Den Bosch
Huis73, 's-Hertogenbosch
In Brabant
Internationaal Vocalisten Concours
Jazz in Duketown, 's-Hertogenbosch
JK Art Foundation
Jeroen Bosch Ziekenhuis, 's-Hertogenbosch
Kameraden Den Bosch
Katholieke Bond voor Ouderen
Kring Vrienden van 's-Hertogenbosch
Kunstacademie AKV ffl St. Joost, Breda/
's-Hertogenbosch
Kunstloc Brabant, Tilburg
LKCA
Museum Plus Bus
Museumvereniging
Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen (NBTC)
November Music
Open Monumentendag
Opera Zuid

Philharmonie Zuidnederland
Radboud Universiteit, Nijmegen
Theater aan de Parade
Theaterfestival Boulevard
Toonzaal, 's-Hertogenbosch
Quiet Den Bosch
Van Gogh Brabant
Van Gogh Europe
Van Gogh Kerk, Etten-Leur
Van Goghhuis, Zundert
Van Gogh Museum, Amsterdam
Vincentre Van Gogh Village, Nuenen
VisitBrabant, Oisterwijk
Vrije Academie
We Are Public
Wij Doen Dingen, 's-Hertogenbosch
Willem Twee, 's-Hertogenbosch
Alsmede de vele bruikleengevers in binnen- en buitenland

SAMENWERKINGEN MET HET ONDERWIJS

Avans Hogeschool, 's-Hertogenbosch
Basisschool 't Schrijverke, 's-Hertogenbosch
Bossche Vakschool 's-Hertogenbosch
Fontys PABO, 's-Hertogenbosch
d'Oultremontcollege, Drunen
Gymnasium Beekvliet, Sint-Michielsgestel
JADS
Jeroen Boschcollege, 's-Hertogenbosch
Kindcentrum De Sprong, Rosmalen
Kindcentrum Het Stadshart, 's-Hertogenbosch
Kindcentrum Zuiderster, 's-Hertogenbosch
L.W. Beekmanschool, 's-Hertogenbosch
OBS De Bolster, Sint-Michielsgestel
Sint-Janslyceum, 's-Hertogenbosch
Yuverta vmbo, 's-Hertogenbosch
Walewyc-mavo, Waalwijk

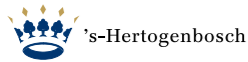

PARTNERS

Het Noordbrabants Museum bedankt alle partners voor hun steun in 2021

Subsidiënten

Provincie Noord-Brabant

Stersponsors

Rabobank

Co-sponsors

Grondleggers

Businessclubleden

ABN AMRO MeesPierson
Banning
Bossche Investerings Maatschappij (BIM)
Coffee3
Cox Groep
Ctac
De Twee Snoeken
Eduard Strang Verhuizingen
Enexis
ERCO
Hands on ICT
Heijmans
HIZKIA
Hoeberechts advocaten
Hoppenbrouwers
Hotel Central
Huijbregts Notarissen & Adviseurs
Jeroen Bosch Advocaten
Labrys Reizen
LXA The Law Firm
Maison van den Boer
Mister Design
Ricoh Document Center Brabant
Simac Techniek
Smurfit Kappa
Snijders Advocaten
Trigion
Van Hoven & Oomen Rentmeesters
WBOOKS

Hoofdsponsors

Renschdael art foundation

Fondsen

Rabobank Coöperatie Fonds

Bijzondere begunstigers

Ben en Jeanette Mandemakers-aan de Stegge
Boudewijn en Kristina Thuis
Dick Bosma en Joost de Jong
John en Patricia Groenewoud-Robeerst
Noor van de Ven-de Gruyter
Ton en Anne-Miek Nelissen-Hanssen
JK Art Foundation
Merifin Foundation
Stichting N. van Ballegooijen Fonds
Stichting Van der Linden Fonds
Stichting Will en Jan van Hoof Fonds
Stichting Zandstaete
alsmede sponsors en begunstigers die anoniem wensen te blijven

COLOFON

TEKST

Het Noordbrabants Museum

ONTWERP

Zipper

FOTO'S

bmfotografie (VriendenLoterij)
For Life Fotografie
Jan-Kees Steenman
Jill Menkehorst
Manoah Salampessy
Marc Bolsius

Het Noordbrabants Museum
Postbus 1004
5200 BA 's-Hertogenbosch

hetnoordbrabantsmuseum.nl